

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗООЛОГІЇ ІМ. І.І. ШМАЛЬГАУЗЕНА**

ГОВОРУН Олександр Володимирович

УДК 595.78:591.5:591.9(477.5)

**ВОГНІВКИ (LEPIDOPTERA, PYRALIDAE) ПОЛІСЬКОЇ ТА
ЛІСОСТЕПОВОЇ ЗОН ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ**

03.00.24 – ентомологія

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата біологічних наук

Київ – 2006

Говорун О.В. Вогнівки (Lepidoptera, Pyralidae) поліської та лісостепової зон Лівобережної України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.24 – ентомологія. – Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, Київ, 2006.

Представлено дані стосовно видового складу та екологічних особливостей вогнівок (Lepidoptera, Pyralidae) поліської та лісостепової зон Лівобережної України. В регіоні досліджень виявлено 177 видів вогнівок. Такі види як *Pyralis lienigialis*; *Phycita meliella*, *Acrobasis sodalella*, *Exophora florella*, *Homoeosoma inustella*, *Phycitodes inquinatella*, *Cadra figulitella*, *C. cautella*, *Catoptria permicatus*, *C. margaritella* вперше знайдено на території України. Проведено аналіз біотопічного розподілу вогнівок регіону. За ступенем відносної притаманності виділено 7 типів екологічних комплексів: лучний, лісовий, еврибіонтний, антропоїчний, сільськогосподарських угідь, водно-болотяний та лісостеповий. Проаналізовано фенологічні особливості більшості видів. За термінами початку льоту імаго виділені три фенологічні групи видів: пізньовесняну, літню та осінню. Проаналізовано особливості життєвих циклів вогнівок. Встановлено, що за основними характеристиками життєвих циклів, види вогнівок району досліджень належать до 13 типів. Вперше запропоновано розподіл видів на групи за типами добової активності льоту імаго. Проаналізовано трофічні зв'язки гусені вогнівок. Серед вогнівок регіону виділено види з 23 типами ареалів, які належать до 10 зоогеографічних комплексів.

Ключові слова: вогнівки, фауна, екологічні особливості, поліська та лісостепова зони Лівобережної України.

Говорун А. В. Огневки (Lepidoptera, Pyralidae) полесской и лесостепной зон Левобережной Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата биологических наук по специальности 03.00.24 – энтомология. – Институт зоологии им. И. И. Шмальгаузена НАН Украины, Киев, 2006.

Представлены данные о видовом составе и экологических особенностях

огневок (Lepidoptera, Pyralidae) Полесской и Лесостепной зон Левобережной Украины. В регионе исследований выявлено 177 видов огневок. Из них *Pyralis lienigialis*, *Phycita meliella*, *Acrobasis sodalella*, *Exophora florella*, *Homoeosoma instella*, *Phycitodes inquinatella*, *Cadra figulilella*, *C. cautella*, *Catoptria perustiacus*, *C. margaritella* впервые найдены на территории Украины. Проведен анализ биотопического распределения огневок региона. По степени относительной приуроченности выделено 7 типов экологических комплексов: луговой, лесной, эврибионтный, антропоический, с.-х. угодий, водно-болотный и лесостепной. Проанализированы фенологические особенности большинства видов. На основе анализа сроков лета имаго выделены три фенологические группы видов: поздневесенние, летние и осенние. Доказано, что число видов, имаго которых летает одновременно, стабильно для поливольтинных видов, а моновольтинные имеют хорошо выраженный пик видового разнообразия во второй декаде июня. Для 18 видов уточнены сроки лета имаго. Впервые установлено существование второго поколения у трех видов: *Parapoynx stratiotatum*, *Evergestis extimalis*, *Nomophila noctuella*. Проанализированы особенности жизненных циклов огневок. Установлено, что по основным характеристикам жизненных циклов, виды огневок региона исследований принадлежат к 13 типам. Впервые предложено распределение видов по типам суточной активности лета имаго на четыре группы: с равномерно распределенной активностью имаго в протяжении ночи (*Pyralis farinalis*, *Paranephoterix adelphella*, *Dioryctria abietella*, *Homoeosoma nebulella*, *Phycitodes binaevella*, *Crambus perlella*, *Catoptria falsella*, *C. verella*), с одним пиком активности (*Oncocera semirubella*, *Nephoterix angustella*, *Isauria dilucidella*, *Anagasta kuehniella*, *Scoparia basistrigalis*, *Dipleurina lacustrata*, *Eudonia truncicolella*, *Chrysoteuchia culmella*, *Crambus pascuella*, *C. pratella*, *C. lathoniella*, *Pediasia luteella*, *P. contaminella*, *Margaritita sticticalis*, *Haematia despicata*, *Pyrausta purpuralis*, *Sitochroa verticalis*, *Ostrinia nubilalis*, *O. scapularis*, *Anania verbascalis*, *Eurrhyncha hortulata*, *Agrotera nemoralis*, *Diasemia reticularis*, *Nomophila noctuella*, *Nyctegretis triangulella*, *Calamotropha paludella*, *Agriphila tristella*, *A. selasella*, *A. straminella*, *Donacaula forficella*), с двумя пиками активности (*Hypsopygia costalis*, *Endotricha flammealis*, *Anerastia lotella*, *Pleuroptya ruralis*), с активностью имаго днем (*Melissopteryx zelleri*, *Plodia interpunctella*, *Platytes cerussella*, *Elophila nymphaeata*, *Cataclysta lemnata*, *Parapoynx stratiotatum*, *Evergestis extimalis*). Проанализированы трофические связи гусениц огневок. Установлено, что за типами питания гусениц преобладают фитофаги семенных растений, часть бриофагов составляет 80%, часть бриофагов 9%, лишенофагов 1%, детритофагов 7%, сапрофагов 3%. Среди огневок региона выделены виды с 23 типами ареалов, которые принадлежат к 10 зоогеографическим комплексам. Преобладают виды

транспалеарктического (25,9%) и западно-центрально-палеарктического (23,6%) комплексов, наименее представлены космополитные (1,7%) и голаркто-тропические (2,8%) виды.

Ключевые слова: огневки, фауна, экологические особенности, полесская и лесостепная зоны левобережной Украины.

Govorun O. V. Pyralid moth (Lepidoptera, Pyralidae) from Poleskaya and Forest-steppe zones of Left-bank Ukraine. – Manuscript.

The thesis for conferring of scientific degree of PhD in Biology, speciality 03.00.24 – Entomology. – Schmalhauzen Institute of Zoology, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 2006.

This work is devoted to investigation of species composition and ecological peculiarities of pyralid moth from Poleskaya and Forest-steppe zones of Left-bank Ukraine. 177 species of moth were found in the region of researches. From them *Pyralis lienigialis*, *Phycita meliella*, *Acrobasis sodalella*, *Exophora florella*, *Homoeosoma inustella*, *Phycitodes inquinatella*, *Cadra figulilella*, *C. cautella*, *Catoptria perniacus*, *C. margaritella* were firstly recorded for Ukraine. The analysis of the biotopical distributing of pyralid moth was made. Seven types of ecological complexes were distinguished by the estimating the degree of relative preference. They are meadow complex, forest, eurybiontic, anthropic, complex of agricultural lands, wetlands and forest-steppe ones. Flight seasonality of most registered species was analyzed. Three phenologic groups of species were established by the terms of flight: latterspring, summer and autumn. According to peculiarities of life cycles of moth from investigated region they belong to 13 types. Division of species into 4 groups by the types of daily activity of adult was firstly proposed. The trophic links of moth caterpillars were analyzed. All registered species subdivided into 23 groups according to the types of their areas and belong to 10 zoogeographical complexes.

Key words: pyralid moth, fauna, biotopic distribution, ecological complexes, ecological features, Poleskaya and Forest-steppe zones of Left-bank Ukraine.